

ЗБ. ТР. ДНУ - ПРИЛЕП, 21 AN. PAP. ASA - PRILEP, 21	Стр. 1 – , Прилеп, 2005 Page 1 – , Prilep, 2005

ДРУШТВО ЗА НАУКА И УМЕТНОСТ – ПРИЛЕП
ASSOCIATION OF SCIENCE AND ART – PRILEP

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ НА ДНУ ANNALS OF PAPERS ASA

ПРОИЗВОДСТВОТО НА ТУТУН И ДРУГИ ИНДУСТРИСКИ КУЛТУРИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА (близок историски осврт)

Д-р Трајко МИЦЕСКИ, д-р Дукадин КАМШИКОСКИ

АПСТРАКТ

Во изминатиот период од дваесеттина години (1981-2003), производството на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер во Република Македонија, од година во година осцилира, но во последните години, особено од 2000 година наваму, бележи тенденција на опаѓање скоро на сите индустриски култури, а пак, производството на памукот од 1998 година наваму престанува.

Заради подобра прегледност, во трудот, движењето на производството и просечниот принос (kg/ha), по пооделни култури, се прикажани преку табеларни прегледи и анализи, со цел истите да послужат како информации на заинтересираните лица.

ВОВЕД

Република Македонија, традиционално се одликува со производство на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе, индустриски пипер и со други индустриски култури.

Нивното производство од година во година осцилира, но во последните години, особено од 2000 година наваму, бележи тенденција на опаѓање скоро на сите индустриски култури. Меѓутоа, тоа што посебно се забележува е престанокот на производството на памук, и тоа од 1998 година наваму.

Следејќи ги насоките на глобалната светска политика и интенциите на ЕУ, ние како земја апликант за член во ЕУ и дел на глобалниот светски пазар мора да имаме јасна слика за динамиката на движење на производството на одделни производи.

Заради прегледност, во овој труд, даваме табеларни и графички прикази на динамиката на производството на соодветните индустриски производи, кои ќе дадат слика, односно основа за планирање на нивното можно производство во наредниот период, согласно потребите на пазарите во национални и надворешни рамки.

ТРЕНДОВИ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ТУТУН И ДРУГИ ИНДУСТРИСКИ КУЛТУРИ ВО Р. МАКЕДОНИЈА

Движењата на производството на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер, во Р. Македонија, во блиско-историскиот, т.е. во штотуку изминатиот 23 годишен период (1981-2003 година), се презентирани во Табела 1.

Од Табелата 1, се гледа дека производство на тутун и на другите индустриски производи во штотуку изминатиот дваесет и тригодишен период осцилира со различни циклусни девијации. Така, производството на тутун бележи највисоко ниво од 35.020 тони во 1986 година, а пак најниско од 15.412 тони во 1996 година.

Варијациите на највисоко и најниско ниво, кај производството на сончоглед и шеќерна репка се јавуваат во исти години, и тоа во 1989 и во 2001 година.

Кај производството на индустриски пипер, највисоко ниво на производство е достигнато во 1991 година и тоа од 9.159 тони, а најниско во 1995 година од 1.812 тони.

Алармантни се податоците за производството на афионско семе и производството на памук. Кај производството на афионско семе се забележува највисоко производство од 2.215 тони во 1984 година, а од 1988 година па наваму, до 2003 година, производството опаѓа, достигнувајќи околу 55 тони. Уште подрастична е состојбата со памукот, кој од 1990 година наваму драстично опаѓа, достигнувајќи ниво од 6 тони во 1995, 1996 и 1997 година, а од 1998 година наваму, спрема статистичките податоци, неговото производство престанува.

Таб.1 Производството на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер во Р. Македонија (1981-2003)
 Tab.1. Dynamics in production of tobacco, sunflower in R. Macedonia, (1981-2003)

во тони
in tons

Р. бр. N ^o	Години Years	Тутун Tobacco	Сончоглед Sunflower	Памук Cotton	Шеќерна репка Sugar beet	Афионово семе Poppy seed	Индустриски пипер Industrial peppers
1.	1981	31.294	25.052	899	103.998	854	2.670
2.	1982	34.000	24.058	871	112.420	1.401	1.998
3.	1983	22.490	24.807	719	123.578	1.875	3.114
4.	1984	30.719	18.491	856	78.330	2.215	5.480
5.	1985	30.728	19.515	889	107.880	609	4.465
6.	1986	35.020	41.271	937	86.679	654	3.787
7.	1987	28.648	32.951	423	117.592	249	6.734
8.	1988	22.259	20.774	377	64.323	1.221	4.921
9.	1989	27.537	46.345	687	152.995	879	2.980
10.	1990	16.452	13.419	71	106.420	466	2.868
11.	1991	25.195	38.685	42	81.722	387	9.159
12.	1992	26.502	37.756	26	61.439	246	6.076
13.	1993	24.002	18.841	15	55.102	371	4.035
14.	1994	18.862	17.880	14	54.103	573	2.117
15.	1995	15.683	22.290	6	54.607	747	1.812
16.	1996	15.412	20.586	6	78.278	399	2.078
17.	1997	25.308	14.902	6	72.249	201	1.939
18.	1998	32.746	13.148	-	58.090	176	4.696
19.	1999	29.368	13.937	-	67.036	259	3.142
20.	2000	22.175	7.351	-	56.450	144	3.932
21.	2001	23.217	5.475	-	38.282	136	2.744
22.	2002	22.911	8.760	-	43.817	54	3.057
23.	2003	23.986	6.794	-	40.154	56	2.186
Просечно производство		25.414	18.676	403	78.937	616	3.739

Информациите за одделните култури нема да бидат целосни, ако не се презентираат и податоците за годишниот принос (kg/ha) на одделни култури за анализираните години, па затоа истите се презентирани во Табела 2.

Таб. 2 Просечен годишен принос (kg/ha) на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер во Р. Македонија во периодот од 1981 до 2003 год.

Tab. 2. Average yield (kg/ha) in tobacco, sunflower, cuttun, sugar beet and industrial peppers in R. Macedonia, 1981-2003

во kg/ha
in kg/ha

Р. бр. Nº	Години Years	Тутун Tobacco	Сончоглед Sunflower	Памук Cuttun	Шеќерна репка Sugar beet	Афионово семе Poppy seed	Индустриски пипер Industrial peppers
1.	1981	1.230	1.110	859	29.350	682	2.697
2.	1982	1.260	1.150	905	30.970	768	2.037
3.	1983	830	1.340	646	31.220	623	2.626
4.	1984	1.185	941	707	22.418	595	2.924
5.	1985	1.078	921	581	27.291	438	2.554
6.	1986	1.159	1.554	898	30.478	662	2.465
7.	1987	1.125	1.052	770	32.646	616	3.123
8.	1988	1.201	754	668	16.954	557	3.259
9.	1989	1.126	1.539	725	35.018	968	1.703
10.	1990	790	484	592	26.592	915	1.749
11.	1991	1.375	1.354	855	36.961	543	1.754
12.	1992	1.178	1.241	1.040	25.815	373	1.664
13.	1993	1.123	678	937	24.392	910	1.298
14.	1994	1.269	858	1.273	33.479	574	2.357
15.	1995	1.440	1.554	1.000	40.330	568	2.403
16.	1996	1.313	1.248	1.333	39.178	668	3.792
17.	1997	1.312	1.129	1.500	33.142	667	3.040
18.	1998	1.309	1.050	-	32.562	668	5.600
19.	1999	1.189	1.417	-	29.286	588	4.086
20.	2000	973	1.234	-	27.918	716	4.637
21.	2001	1.157	907	-	22.937	544	3.012
22.	2002	1.116	1.344	-	29.368	425	3.158
23.	2003	1.332	1.268	-	31.717	590	2.164
Просечно производство		1.177	1.136	899	30.001	637	2.829

Од презентираниите податоци во Табела 2 може да се заклучи дека просечниот годишен принос (kg/ha) на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер, во анализираниот дваесет и тригодишен период покажува осцилации.

Без да навлегуваме во одделни анализи, ќе нагласиме дека од претходните податоци за производството и приносот (kg/ha) на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустрис-

ки пипер, можат да придонесат во определувањето на производителите за концепирање на идните претприемачки активности и развивање на своите семејни бизниси.

Тргувајќи од фактот дека целта на секој производител е да произведе што поголем произведен квантитет и квалитет, преку остварување на високи приноси по единица површина, а со тоа и повисок профит, тогаш тој мора да има сознание за дотогашната динамика на производството, влијанието на одделните надворешни фактори, како и за влијанието на самите производители врз производството.

ЗАКЛУЧОК

Статистичките податоци за динамиката на производството на тутун, сончоглед, памук, шеќерна репка, афионско семе и индустриски пипер, во анализираниот долгорочен период од 1981 до 2003 год. во Р. Македонија покажува циклични движења.

Во годините од 2000 година наваму се забележува тенденција на опаѓање скоро на сите индустриски култури, со исклучок на памукот, чие производство од 1998 година наваму престанува.

Презентираните податоци и анализи, во трудот, можат да послужат за изведување на констатации за насочување на производството на индустриските производи во наредниот период, согласно стратешкиот развој на аграрната политика на ЕУ и глобалната аграрна политика во светот.

PRODUCTION OF TOBACCO AND OTHER INDUSTRIAL CROPS IN R. MACEDONIA (historical review)

Dr. Trajko MICESKI, Dr. Dukadin KAMSIKOSKI

ABSTRACT

In the period 1981-2003, there was an oscillation in the production of tobacco, sunflower, cotton, sugar beet, poppy seed and industrial peppers in R. Macedonia, but in the last few years, especially from the year 2000, it had

a decreasing trend in almost all industrial crops, and the production of cotton stopped even earlier, in 1998.

Movements in the production and the average yield (kg/ha) will be presented in this paper.

ЛИТЕРАТУРА

1. Commission of the european communities, COUNCIL REGULATION fixing the premium and guarantee thresholds for leaf tobacco by variety group and Member state for the 2002, 2003 and 2004 harvests and amending Regulation (EEC) No 2075/92, Brussels, 21.11.2001 COM (2001) 684 final 2001/0276 (CNS).
2. Македонска академија на науките и уметностите, 1997., Национална стратегија за економскиот развој на Република Македонија, Скопје.
3. Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство на Р. Македонија, 1996., Стратегијата за развој на земјоделството, шумарството и водостопанството во Македонија, Република Македонија, Скопје.
4. Мицески Т.: Некои аспекти на развојната стратегија на тутунското стопанство, 18-ти Симпозиум за тутун, Охрид, 1997.
5. Попоски Љ.: „Состојби и перспективи на ориенталските тутуни на пазарот“, „Метафора“ Прилеп, 2001 год.
6. Статистички годишници на Република Македонија.
7. Tobacco Briefing, „International Tobacco Growers Association“, East Grinstead, West Sussex RH 18 5FA, England, August 1994.